

Factsheet Gezondheid

1. Inleiding

Deze factsheet gaat over het thema gezondheid. Gezondheid is een zeer breed begrip waaronder veel onderwerpen (kunnen) vallen. De gezondheid van mensen kan beïnvloed worden door verschillende milieuaspecten, zoals lucht, geluid, geur maar ook door andere thema's zoals water, groen en sociale aspecten. Gezondheid kan ook op verschillende manieren positief worden beïnvloed. Denk hierbij aan het bevorderen van bewegen, natuur en groen, ruimte voor recreatie en sport, stilte en rust. Voor een deel van deze thema's zijn specifieke factsheets opgesteld waarin gezondheid meegenomen wordt. Deze factsheet is opgesteld voor het deel van 'gezondheid' dat niet valt onder de specifieke factsheets (zoals geluid en lucht).

2. Ambities

Definities, bestaande wetgeving en beleid

Definities

Gezondheid:

gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Om dit mogelijk te moet de fysieke én sociale leefomgeving zo ingericht worden dat zo min mogelijk belemmeringen worden ervaren. Daarnaast dienen mensen die kwetsbaar zijn, zoals kinderen, ouderen en mensen met beperkingen, gefaciliteerd te worden om volwaardig in de maatschappij te participeren.

Wetgeving

Wet publieke gezondheid (Wpg)

Op basis van de Wet publieke gezondheid is de gemeente verantwoordelijk voor het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheidssituatie van haar inwoners. Bij deze verantwoordelijkheid hoort het opstellen van een lokale nota met daarin prioriteiten op het gebied van volksgezondheid. Hieraan is gevolg gegeven door de Nota volksgezondheid 2015-2018 "De gezonde kracht van Den Haag" (zie gemeentelijk beleid). Op basis van de Wpg vraagt het college advies aan de GGD Haaglanden voordat besluiten worden genomen die belangrijke gevolgen hebben voor de publieke gezondheidszorg (art. 16 Wpg).

Gemeentelijk beleid

Nota volksgezondheid 2015- 2018 "De gezonde kracht van Den Haag (RIS 284021)

De Nota volksgezondheid bestrijkt een breed spectrum van het thema gezondheid. Het gaat hierbij onder andere om preventie met een aanpak gericht op vijf belangrijke gezondheidsthema's, het meedoen naar vermogen met een aanpak gericht op mensen die een verhoogd risico hebben om sociaal en/of maatschappelijk uit te vallen en de preventie van eenzaamheid. Het omgevingsplan is gericht op de fysieke leefomgeving. Bekeken vanuit dit oogpunt is in de nota de ambitie om een gezonde en stimulerende leefomgeving voor een gezonde leefstijl te bevorderen opgenomen. Hierbij kan gedacht worden aan een groene stimulerende leefomgeving die uitnodigt tot meer bewegen en meedoen aan het maatschappelijk verkeer zoals het ontmoeten in de buitenruimte en de woonomgeving en het bevorderen van een gezonde schoolomgeving (zowel in school als op schoolpleinen).

Gezondheidsmonitor 2014

Voor het opstellen van de lokale nota volksgezondheid is inzicht in de Haagse gezondheidssituatie essentieel. Hiervoor is de Gezondheidsmonitor 2014 van de GGD Haaglanden een belangrijk instrument en verschijnt eens in de vier jaar. Hierin zijn gegevens over de Haagse gezondheidssituatie verzameld en geanalyseerd.

Overig

De GGD Haaglanden adviseert regelmatig over recente ontwikkelingen en actuele inzichten op het gebied van gezonde planvorming. Dit kan gericht zijn op een specifiek onderwerp, zoals het recente advies in het kader van luchtkwaliteit ten behoeve van het actieplan luchtkwaliteit of een breder karakter hebben. GGD Haaglanden heeft enkele jaren geleden de werkwijzer "Gezondheid in planvorming" opgesteld. In deze werkwijzer is een overzicht opgenomen van verschillende thema's die belangrijk (kunnen) zijn voor een gezonde inrichting van de leefomgeving. Naast de werkwijzer heeft de GGD Haaglanden een aantal themabladen opgesteld voor de volgende onderdelen: binnenmilieu, geluid, groen, luchtkwaliteit en beweging. Op deze factsheet wordt nader ingegaan op deze onderdelen voorzover deze relevant zijn in het kader van het omgevingsplan en het gaat om door de gemeenteraad vastgesteld beleid. In aanvulling op deze factsheet heeft de GGD Haaglanden in het kader van het voorontwerp-omgevingsplan een nader advies uitgebracht welke maatregelen en/of mogelijkheden er zijn om een gezonde leefomgeving te bereiken.

Binnenmilieu:

Mensen brengen gemiddeld 90% van de tijd binnen door, waarvan 70% in hun eigen woning. Een gezond binnenmilieu is dus van belang. Speciale aandacht is nodig voor mensen met luchtwegaandoeningen of hart- en vaatziekten. Zij hebben meer kans op gezondheidsklachten als gevolg van het binnenmilieu. De belangrijkste aspecten van een onvoldoende kwaliteit van het binnenmilieu zijn onvoldoende ventilatie, vochtproblemen, verbrandingsproducten, geluidoverlast, radon, kou, tocht en hitte. Voor het onderwerp geluidoverlast wordt verwezen naar het thema Geluid (hieronder). De GGD Haaglanden constateert dat het bouwbesluit onvoldoende garantie geeft voor een gezonde woning. Een van de instrumenten om een beter binnenmilieu te realiseren is het gebruik van het instrument GPR. De GPR is een instrument, waarmee prestaties in vijf thema's op gebouwniveau kunnen worden vastgesteld: energie, milieu (water, milieuzorg, materialen), gezondheid (geluid, luchtkwaliteit, thermisch comfort), gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. De minimale eisen van het bouwbesluit leiden tot een GPR-score van 6. Op de factsheet Energie, klimaat en circulariteit en klimaat is meer informatie over dit instrument opgenomen.

Geluid:

De belangrijkste gezondheidseffecten van blootstelling aan geluid zijn (ernstige) hinder en (ernstige) slaapverstoring. Ook als voldaan wordt aan de wettelijke normen voor geluid (verkeer en industrie) kunnen gezondheidseffecten optreden. Geluidhinder wordt niet alleen bepaald door de hoogte van de geluidsbelasting, maar ook door zogenaamde niet-akoestische factoren, zoals individuele mogelijkheden om de blootstelling te beïnvloeden. Zeker bij lagere geluidsniveaus hebben deze niet-akoestische factoren ongeveer evenveel invloed op de hinderbeleving als het geluid zelf.

Groen

Een groene woonomgeving, met bomen, bloemen en andere beplanting, maakt de omgeving aantrekkelijk en levendig. Ook nodigt het uit tot spelen en bewegen (wandelen, fietsen, sporten) en tot sociaal contact. Groen in de leefomgeving bevordert het gevoel van welbevinden, het woonplezier, herstel van stress en van mentale vermoeidheid. Groen beïnvloedt ook indirect de gezondheid; omdat het schaduw geeft, een isolerende werking heeft en windhinder tegengaat, worden temperatuurschommelingen verminderd. Groen heeft dus veel positieve effecten op de gezondheid, maar kan in sommige gevallen nadelig zijn. Een dichte bomenrij langs een drukke straat

met bebouwing, kan de wind tegenhouden waardoor de luchtverontreiniging soms kan blijven hangen. Pollen van grassen en bomen kunnen allergische reacties oproepen. Ook de in het groen levende beestjes (eikenprocessierups of besmette teken) kunnen nadelige effecten hebben op de gezondheid. Bij de aanleg van groen kan het ontwerp zodanig worden vormgegeven dat de positieve effecten optimaal benut worden terwijl negatieve effecten voorkomen kunnen worden.

In de factsheets Openbare ruimte, Natuur en groen, Klimaat, energie en circulariteit en Sociale veiligheid wordt nader ingegaan op deze onderdelen en de daarvoor opgenomen ambities.

Luchtkwaliteit:

De kans op gezondheidseffecten van luchtverontreiniging is afhankelijk van de duur en de hoogte van de blootstelling. Zowel kortdurende hoge piekbelasting als langdurende blootstelling aan lagere concentraties kunnen leiden tot een kans op gezondheidseffecten. Het is aangetoond dat het verkeersgerelateerde mengsel van luchtverontreiniging kan leiden tot longfunctievermindering, toename van luchtwegklachten, toename van astma, verminderde leerprestaties bij kinderen, verhoogde gevoeligheid voor luchtweginfecties, hart- en vaatziekten en vervroegd overlijden. Ook als voldaan wordt aan de normen voor fijn stof en stikstofdioxide kunnen deze gezondheidseffecten optreden. Dit geldt in het bijzonder voor gevoelige groepen: kinderen, ouderen, zwangere vrouwen, mensen met luchtwegaandoeningen hart- en vaatziekten of suikerziekte. Deze groepen hebben daarom extra bescherming nodig. Onderzoek (WHO, 2013) geeft aan dat er ook een relatie is tussen de mate van luchtverontreiniging en het aantal gevallen van longkanker.

In de factsheet Luchtkwaliteit is nader op dit onderdeel ingegaan. De gemeente heeft in het actieplan Luchtkwaliteit 2015-2018 de ambitie opgenomen dat nieuwvestiging van gevoelige bestemmingen (zoals scholen, kinderdagverblijven, ziekenhuizen, verzorgingshuizen) niet is toegestaan binnen 50 meter van een bovengrondse drukke weg (> 10.000 mvt per etmaal) en binnen 300 meter van snelwegen.

Beweging:

In een omgeving die uitnodigt tot bewegen, neemt de lichamelijke activiteit toe. Lichamelijke activiteit heeft positieve effecten op de gezondheid met minder kans op overgewicht, depressie en angst. Daarnaast heeft een beweegvriendelijke omgeving ook invloed op het gevoel van ontspanning en op de woontevredenheid. Voor specifieke groepen is bewegen extra belangrijk: ouderen, mensen met een chronische aandoening en kinderen.

In de factsheets Openbare ruimte, Natuur en groen, Functionele infrastructuur wordt nader ingegaan op deze onderdelen en de daarvoor opgenomen ambities.

Geur:

De meeste geurstoffen zijn al te ruiken bij heel lage hoeveelheden en kunnen aanleiding zijn tot hinder en andere gezondheidseffecten en het dagelijkse leven kan erdoor beïnvloed worden (verplicht worden ramen te sluiten en niet thuis willen verblijven). Er bestaan geen gezondheidskundige normen voor geur, waardoor het niet eenvoudig is om te bepalen hoeveel geur gezondheidskundig gezien aanvaardbaar is. Een situatie wordt gezondheidskundig als goed beschouwd, als er geen of geen ernstige hinder is. Als dat wel het geval is, wordt afgewogen of de situatie aanvaardbaar is. De voornaamste geurbronnen die bij de GGD Haaglanden worden gemeld, zijn: bedrijfsmatige activiteiten (nagelstudio's, shishalounges en locaties met dieren) en houtstook van particulieren.

Er zijn verschillende indelingen in hinder en hoeveel als gezond beschouwd kan worden. Voor de GGD Haaglanden is de navolgende tabel bruikbaar (GGD-richtlijn geur 2015).

Hinderniveau	Hinder (%)	Ernstige hinder (%)
Streefwaarde	0	
Richtwaarde	12	0 – 3
Bovenwaarde	20	10

Dit houdt in dat bij minder dan 12% hinder en geen ernstige hinder de geursituatie in principe aanvaardbaar is; bij 12 - 20% hinder en minder dan 10% ernstige hinder moet de situatie worden onderzocht in samenwerking met de GGD Haaglanden; bij meer dan 20% hinder en/of meer dan 10% ernstige hinder is de geursituatie in principe onwenselijk.

In de factsheets Geur wordt nader ingegaan op dit onderdeel en de daarvoor opgenomen ambities.

Bodem:

Wat betreft de bodem is speciale aandacht nodig voor diffuse loodverontreiniging. In december 2015 heeft het RIVM het rapport Diffuse loodverontreiniging in de bodem gepubliceerd, waarin de meest recente informatie over de effecten van lood in de bodem wordt gepresenteerd. Hierin wordt aangegeven dat al bij lage concentraties lood in de bodem effecten kunnen optreden op de gezondheid van jonge kinderen in de leeftijd van 0-6 jaar. De blootstelling aan lood geschiedt bij deze jonge kinderen via hand-mondcontact.

Deze uitkomst is op zich niet nieuw en in het Haagse bodembeleid is altijd al rekening gehouden met de risico's van lood in de bodem, met name voor kleine kinderen. Nieuw is dat het RIVM concludeert dat de risico's al optreden bij lagere concentraties dan tot nu toe aangenomen en dat de tot nu toe gehanteerde landelijke normen onvoldoende bescherming bieden. Naar aanleiding van het RIVM-rapport is in een GGD-advies deze informatie vertaald in een beoordeling van de bodemkwaliteit vanuit gezondheidskundig perspectief met bijbehorende handelingsperspectieven. Voor nieuwe duurzame locaties met stadslandbouw en plaatsen waar kinderen spelen (op onbedekte grond) is het van belang dat grond minder dan 100 mg/kg ds lood bevat. Bij tijdelijke locaties is een specifiek GGD-advies gewenst op basis van bodemonderzoeken. Bij twijfel of onduidelijkheid kan gebruik worden gemaakt van bakken met schone aarde.

In de factsheets Bodem wordt nader ingegaan op dit onderdeel en de daarvoor opgenomen ambities.

Sectorale ambitie gezondheid

Hoewel sprake is van wetgeving op het gebied van gezondheid gaat het hier om zeer algemene uitgangspunten: het beschermen van de gezondheid en de veiligheid van haar inwoners. Het gaat hierbij om de norm een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving, zoals is opgenomen in artikel 7c van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet. Dit vormt de ondergrens. Zo lang er geen sprake is van ontoelaatbare aantasting van de fysieke leefomgeving op het aspect gezondheid is er sprake van een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De ambitie voor de Binckhorst is het bevorderen van een gezonde en stimulerende leefomgeving voor een gezonde leefstijl.

3. Confrontatie A: Sectorale ambitie vs gebiedsvisie

In de gebiedsvisie is ten aanzien van het brede begrip gezondheid niets opgenomen. Omdat gezondheid echter een begrip is waar veel onderwerpen onder vallen wordt voor dit onderdeel naar de specifieke factsheets verwezen van veelal milieukundige thema's (geluid, luchtkwaliteit enz). Voor het onderdeel gezondheid is de sectorale beleidsambitie in overeenstemming met de gebiedsvisie.

4. Bestaande situatie (inclusief referentiesituatie)

Voor diverse omgevingsfactoren die van invloed zijn op de volksgezondheid, is de huidige en autonome situatie in beeld gebracht. De resultaten hiervan zijn beschreven op de factsheets van de desbetreffende thema's.

5. Confrontatie B: Sectorale ambitie vs huidige situatie

De geformuleerde ambitie is niet in strijd met de huidige situatie.

6. Borging in omgevingsplan

Op de factsheets van de thema's die van invloed zijn op het thema volksgezondheid, wordt specifiek ingegaan op regels die de ambities voor de diverse omgevingsfactoren borgen. Uitgangspunt is dat daarbij de normen zijn gevolgd die door de raad in de diverse beleidsnota's zijn vastgesteld.

Kansen om een gezonde en stimulerende leefomgeving voor een gezonde leefstijl te bevorderen, liggen met name in saldering. In dat kader kan meerwaarde onder andere gecreëerd worden op thema's die bijdragen aan een gezonde leefomgeving.

7. Samenvatting

Beleidsambitie gehele Binckhorst

"Het bevorderen van een gezonde en stimulerende leefomgeving voor een gezonde leefstijl."